



22.6.2016

MAAHANMUUTTOVIRASTO

MIGRATIONSVERKET

FINNISH IMMIGRATION SERVICE

MAAHANMUUTTOVIRASTO TUKEE TURVAPAIKANHAKIJOIDEN OMATOIMISUUTTA

Deliberatiivisen demokratian instituutin ja Koneen Säätiön järjestämän Vaikuttamiskahvilan osallistujat pyysivät Maahanmuuttovirastolta vastinetta 17.5.2015 tapahtumassa esitettyyn kannanottoon. Kannanotossa on paljon kohtia, joten tässä vastauksia muutamiin niistä.

Ruuanlaitto:

Turvapaikanhakija on ikään kuin välitilassa: hän odottaa tietoa siitä, jääkö hän Suomeen vai ei. Tämä näkyy myös siinä, mitkä ovat vastaanottokeskusten lakisääteiset toiminnot ja toiminnan tavoitteet sekä turvapaikanhakijan oikeudet ja velvollisuudet. Vastaanottopalveluiden tarkoituksena on turvapaikanhakijoiden toimeentulon ja huolenpidon turvaaminen. Yksi keskeisimmistä tavoitteista vastaanottokeskustyössä on ylläpitää ja edistää turvapaikanhakijan omatoimisuutta. Esimerkiksi vastaanottokeskusten järjestämä lakisääteinen työ- ja opintotoiminta on tämänkaltaista toimintaa. Jokaisella turvapaikanhakijalla on myös vastuu itsestään iän, kehitystason ja toimintakyvyn mukaisesti. Tämä voi tarkoittaa aktiivista hakeutumista työmarkkinoilla tai vastaanottokeskuspaikkakunnan tarjoamiin harrastusmahdollisuuksiin.

Maahanmuuttoviraston tavoite on ollut jo pitkään korvata laitosmaisia vastaanottokeskuksia asuntopohjaisilla vastaanottokeskuksilla. Tällöin turvapaikanhakijat voivat järjestää asumisensa itsenäisemmin sekä itse laittaa ruokansa. Myös jossain laitospohjaisissa keskuksissa itsenäinen ruuanlaitto on mahdollista. Ruuanlaitto ylläpitää omatoimisuutta ja on kaikin puolin hyväksi pääosalle turvapaikanhakijoille. Joillekin turvapaikanhakijoille kuitenkin vastaanottokeskuksen järjestämä ruokahuolto tarjoaa paremmin päivittäisen ravinnonsaannin.

Erityisesti syksyllä 2015 perustetuissa vastaanottokeskuksissa ei aina ollut riittävästi keittiötiloja niin, että turvapaikanhakijat olisivat voineet laittaa itse ruokansa. Mahdolliset muutostyöt kiinteistöissä ovat yleensä hyvin kalliita, eikä niitä välttämättä kannata tehdä, jos ei ole varmaa, kauanko vastaanottokeskus toimii. Syksyn poikkeuksellisenä aikana laitospohjaisesta ruokailukeskusten perustaminen oli yleistä olosuhteiden pakosta. Näin pystyttiin myös vaikeassa tilanteessa turvaamaan nopeasti ihmisten perustarpeiden täyttyminen, eikä kukaan jäänyt ulos kadulle.

Työnteko:

Olemme samaa mieltä siitä, että työn saaminen tukee mitä parhaimmalla tavalla itsenäisen elämän aloittamista. Turvapaikanhakijoille onkin laissa taattu oikeus tehdä työtä kolmen tai kuuden kuukauden kuluttua maahan saapumisesta. Tuemme turvapaikanhakijoiden työllistymiskokeiluja, mutta silloin työharjoittelun ei pitäisi tarkoittaa tavallisen työn tekemistä alemmalla palkalla tai heikommilla ehdoilla. Työllistymiskokeilut ovat yleensä vaikeasti määriteltäviä tilanteita: asiassa on paljon hyvää, mutta myös katve-alueita ja ongelmallisia tilanteita. Missään nimessä ei ole toivottavaa, että turvapaikanhakija joutuu jonkinlaisen hyväksikäytön kohteeksi Suomessa.

Oleskeluluvan saaneiden henkilöiden työllistyminen ja kotoutuminen ovat isoja konkansuuksia, joiden eteen töitä tekevät useat viranomaiset. Maahanmuuttoviraston

www.migri.fi



toimivaltaan nämä asiat eivät kuulu, vaan niistä vastaavat työ- ja elinkeinoministeriö, ELY-keskukset ja kunnat. Tiedossa on ollut, että turvapaikanhakijoiden voi olla vaikea avata omaa pankkitiliä. Maahanmuuttovirasto on osaltaan jo pitkään pyrkinyt helpottamaan tilannetta. Nyt olemme kokeilleet prepaid-korttia, jolle voitaisiin vastaanottorahan lisäksi maksaa palkkaa, jos turvapaikanhakija käy töissä. Se voisi poistaa joitakin esteitä turvapaikanhakijan työllistymisen tieltä. Prepaid-korttikokeilu on edennyt hyvin, ja kortit voisivat tulla laajempaan käyttöön jo ensi syksynä.

Vastaanottokeskuksen valinta:

Ymmärrämme, että turvapaikanhakijoista voi tuntua ikävältä vaihtaa paikkakuntaa. Pääasiassa turvapaikanhakijoita siirretään vastaanottokeskuksesta toiseen siksi, että se tukee hakemusten käsittelyä. Vastaanottolaki määrittelee vastaanottokeskukset kauttakulku- ja odotusajan keskuksiksi. Turvapaikanhakija on ensin kauttakulku-keskuksessa, joka sijaitsee lähellä Maahanmuuttoviraston toimipistettä. Kun turvapaikanhakija on käynyt puhuttelussa, siirtyy hän odotusajan vastaanottokeskukseen.

Jos turvapaikanhakijat saisivat valita majoittavan vastaanottokeskuksensa, ei kaikille paikkakunnille välttämättä olisi tulijoita ja toisaalta toisille olisi liikaakin. Olisi liian kallista, jos suuri osa joidenkin vastaanottokeskusten paikoista olisi tyhjillään. Laki takaa myös mahdollisuuden järjestää majoitus itse. Nykytilanteessa turvapaikanhakijoiden määrien vähetessä joudutaan keskuksia lakkauttamaan. Asiakkaiden kohdalla tämä tarkoittaa muuttoa toiseen vastaanottokeskukseen, joka jatkaa toiminnassa. Asiakkaan kannalta tämä ei aina ole se toivottavin ratkaisu. Rahaa ylläpitää puoli-tyhjiä vastaanottokeskuksia ei kuitenkaan ole.

Ylipäätään vastauksen saaminen siihen, voiko jäädä Suomeen, on turvapaikanhakijan tilanteessa kaikkein tärkein asia. Jos turvapaikanhakija saa myönteisen päätöksen ja oleskeluluvan Suomeen, voi hän asettua aloilleen. Maahanmuuttovirasto tekee kaikkensa, jotta oleskeluluvan saaneet henkilöt pääsisivät mahdollisimman sujuvasti vastaanottokeskuksista eteenpäin itsenäiseen elämään.

Olli Snellman
tulosalueen johtaja, vastaanottoyksikkö, Maahanmuuttovirasto